

1-16*

Rights and obligations of spouses, in the 30th Law. K34/12.
 18 Monna le Motšiša... - 8 OCT 1939 §12 1/16
 360 (30) P.p. 1-16 indexed 1 1/2 p. (12) - [ ] A.J. Mahloana

Mosadi o swanetše ho hlompaha monna wa
 xakwe, ka a tšwa metseng a mo xahlametše a ma
 tšeele patla, a e iše ka ntleng, a kxone a dil
 kwatsama a lothša, a mmotšiša maphelo xore o
 phela byang, ba kwa a tšwaxe ho ba bona ba
 kae? A mmotšiša xorena o sepetše byang?
 Mosadi o swanetše ho hlompaha monna, a mo
 direle maxev a xore a nwe xe a tšwa mašema
 ng, le xe a tšwa vea ditheho. Maxev a banna
 ke a ho xamla, bangwe ba a bitša xore
 ke mapato, a mowa ke banna ba baxolo fela
 le ba ba tšerē, ba tšerē. Ke maxev a a bitšwa
 mothabiša = thšwana; ke xore tšatšing leo motša
 a a nwelexo o tla lebala mašwana kamoka
 a bophelo. Mosadi o swanetše ho xodiša monna
 wa xakwe, a seke a mo xanela le mmele
 xakwe, xe ho na le thswanelo ye e
 byalo. Mosadi wa kxêkê ke xore wa
 seotswa o ye a phakiše ho bolaya
 monna, ka ho bane a rata ba bangwe
 kautle. Mosadi o swanetše ho hlompaha nimatswa
 laxe, ka ho mo lothša xe a tsoxa, ka ho hlapiša
 xe ba eja, nimatswalaxe o mo hlompaha ka
 ho mo populela bana le ho ba homotša.

11360 Monna le Moxitsaxe NO. 18

Monna o swanetše xo ^{K34/12} ~~xodiša~~ ² ~~mmatswalaxe~~
 ka xo se mmelediše, xe a bona a befitšoe
 a homole, Moxitsa moxwawe le eua o
 swanetše xo mo xodiša. Monna le molauwawe
 ba swanetše xo kwana le thusana xe go
 mongwe ana le mclato a mo iefele ona xoxa
 se wele bothateng. Monna a ka fapanale
 molamo a xaxwe ka xo itia mosadi wa xaxwe
 ka tabana tše di sa tsebalexo, xe a mo
 itiile ka taba ~~a~~ yê ê bonalaxo, ba a mo
 iša, ba mo phophothela xo monna wa xaxwe.
 Monna o swanetše xo rata ba leloko la bo
 mosadi wa xaxwe kamoka le xe e le ba
 ba sethlânyânâ, ka xobane a rata mosadi
 wa xaxwe. Dimpho di swanetše xo fiwa
 Bo ratswalaxe le mmatswalaxe kudu ka
 xobane ke bona batswadi ba mosadi wa
 xaxwe. Bo rangwane a mosadi le bo
 malome a mosadi xe ba ga bone dimpho
 bu ka se belaele kudo, xo ka belaela
 Batswadi ba ^{mosadi} ~~ngwana~~, bare o tšere ngwa-
 -na rena fela. Ba leloko la bo mosadi ba
 swanetše xo add xodiša monna, xe a xodiš-
 -wa ka ke Katswalaxe le mmatswalaxe, xe
 ba sa mo xodiše, ba leloko la bo mosadi le
 bona ba ka se 'mo xodiše.

-III 360 Monna le mokatsaxwe no. 18 K34/12 3
 Dithswanelo tša bona ko monna ke xo mo rita
 le xo mo kwela bohloko, xe a le maiwetsing,
 ditsietsing, le mahung. Meloko ya bo
 mosadi e swanetše xo swarana le
 mokxonyana wa bona botse, ka xo etelana
 nae, Mosadi o swanetše xo xodiša bohle
 ba leloko la bonnona wa xaxe, a ba
 rate byalo ka xa a rata monna wa xaxe,
 a ba xodiše byalo ka xa a xodiša monna
 wa xaxwe. O swanetše xo xodiša baba
 mo xodišung leyena, le xo thlomphe ba
 ba mo thlomphe, fela ka xore matapa
 ke dithšaba; xo ya xo diraxale xore xo
 xodišwe baba monna kudu, xore ba bo
 mosadi ba thswarwe ka dinanathla, ka
 kobane o ya feywa. Mosadi le yena
 o tla ba xodišwa fela ka ba ka la xo
 boifa serôba sa monna. Mokadilo a
 mosadi, makareng xa bona xa xona kh-
 -utšo, xe e se diphapano fela, ka kobane
 dimpho tše mokadiboxe a bexo a di amoxela
 di fiwa mosadi wa xaxwe; xe a sa bekwa
 xona ke meferefere fela, kapeing; o harata
 xe xo ka apea mokadiboxe fela, yena
 a itulela fela a se dire selo, a ipaletsana
 naye.

IV 360 Monna le moxatšaxwe No. 18 ^{18/12} ⁴
 Mosadi o swanetše xo ba hlapiša xo ba
 ija, le xe ba se no tsoxa o ba thšelela
 metse a xo thlapa. Mosadi o thšelela
 bo ~~monna~~ ^{monakabo} moxatšaxwe metse a
 xo thlapa, le xo tloša di byana xe ba
 se no ja a di boloke. Mosadi o swanetše
 xo xodiša moxolo a monna a xaxwe, ka
 xobane ke yena Ramoxolo a bana ba
 ba haxwe. ~~B~~ Xo bonthša lethabola
 bona, e tlare tšatsi le a xoxoxang ba
 mo fa dimpho, ba monweša ka dimpho tše
 kxolo; tša xo swara le dikxomo le dinku,
 le ^{le} dipudi. Metswalo e tsebya ka tšona
 dimpho tšeo. Monna o swanetše xo swara
 mosadi wa xaxwe botse, ka xo kurana
 naye tabeng tša thôbalô, ka xo kurana
 naye dijong, a se ke a itlwaetša xo thsoledu
 malapeng a mangwe, ka xo ba lapeng
 letšatsi xe le se no subela xe a le moxae,
 ka xo se lala metseng e mengwe mabyalw-
 eng, ka xo se kxethê diphuti xoba
 dinyatsi. Xe a na le dinyatsi o tla
 thoma xona nyatša mosadi wa xaxwe,
 le dijo tše a mo direlang a hwetša di
 se bose, tša bose e le tša dinyatsi

V₃₆₀ Monna le moatsa^{no. 18} a xwe ^{R34/12} o lala ⁵
 Monna xe a robala malalatle, o lala
 dinyatsi. Xe a subelelwa kua ^{metseng} ka
 a lala mabyalweng o kxethile. Dilo
 tše di byalo di tšōša diphapano mo
 malapeng, ka moraxo xe lebaka le
 ntše te ya, ba be ba tle ba thlalane
 xe monna a ile dinyatsing ba nyefola mosadi
 wa xaxe, le yena o swanetše xo dumela
 ka kobane a nyaka thōbalō, byale xo
 thakxatša diphuti o swanetše xo thlōriša
 mosadi wa xaxe a fulele thabeng
 ka mehla. Monna le a boya diphuting
 o rata xo lala le mosadi wa xaxe, fa
 xongwe a mo xanele le dikobo, byale xo
 tsoxa dintwa maxareng a bona, ba lala
 ba tētana, mosadi a tsoxe a rutuxētšwe.
 Monna o swanetše xo ithlomphele mosadi
 wa xaxe, le yena o swanetše xo
 ithlomphele monna wa xaxe, ka xo
 se mo felelele, yare xela monna a
 sa ile metseng a šala a tseuthša
 diphuti ka ntlong. Mosadi o swanetše
 xo ratana le monna wa xaxe a mo
 lokoloxele dilong kamoka, a mo kwele
 bohloko xo dipelaeli tša bophelo bo.
 Se se monna a se ratang xo se se dira xo
 yena a dumela, xe se se a lwala.

VI Monna le moxatsatwe No. 18

360

K34/12

6

Monna o na le boikarabelo dilong tše a di dirileng, le xe e le monna yo ja lokieng, a ka ba a kropela thswarelo xo mosadi wa xaxwe; xe a sa loka. At dikeletšo tša mosadi o tla di tšeiša phefo ya eba lefeela. Mosadi a dira fela sea laetswaxo ke mosadi^{monna} wa xaxwe; ka khang, ka kore o mo lala lettalo. (lala lettalo = xo²enyi)

Monna a ka seke a phepha selo, le xe e xo rekiša selo se sengwe xe e se xe ba kwane ka kae pele. Mosadi le yena a ka seke a dira selo ka ntle xa monna. Xe mosadi a xana, monna a ka seke a rekiša selo ka matla a xaxwe.

Mosadi xa a laole selo sa dithoto tša bōna, o swanetše hamehla a kropela monna. Mosadi sa xaxwe ke difālā, dixō, maxōxō, dithêbê, malwala le dithšilo.

Monna a ka no mo abela mabele le tše dingwe. Monna o swanetše xo a^{axela} beba mosadi wa xaxwe ntlo ya xo robala, le dintlwana tša xo bolokela, tša xo swana le matlōlō a mabele. Sa monna ke xo axela ka mafuri ka mahlaku^{le} mo dipudi di šwathlako xōna.

VII³⁶⁰ Monna le moxatsakwe NO. (84/12 7
 Mosadi xe arata xo yo etela o swanetše
 xo dumelwa ke monna wa xaxwe.
 Xe monna a sa rate a ka se ye.
 Mosadi o swanetše xo ~~axela~~^{direla} mosadi wa
 xaxe dišwalo, a mo sekele mesesê,
 le ditepa. Mosese ke wa ka morako
 wa maleme a mabedi^a a bitšwako
 matlebê, setepa ke sa kapele. Xe mosadi
 a ile kxweding, monna xa ana thswanelo
 ya kolalana le yena kobane a ka mo
 khutla, a mmolaya. Mosadi yo a sa
 ratexo monna wa xaxe o ya dumela xe
 monna a nyaka di'kôbô, xore a mmolae,
 a the a nyake yo mongwe monna
 Banna ~~ba~~ bangwe ba lala le basadi
 ba bona mabakeng a mabyalo, ba wêlê,
 ba hwe, bare moi polai xa a lêlêlwe.
 Mosadi xa a na thswanelo ya ~~mo~~^{xo} moxana
 xe ese xo a lwala le xe a ile kxweding
 le xe a sa tšo belexa, monna o swa-
 netše xo ithswara. Monna' a ka betha
 mosadi wa xaxe xe a sa mo direle maxev,
 a mmolaiša^{+hala}, xe a šoma, xaxolo mabakeng
 a xo ~~š~~lema le ya mešomo e mengwe.
 Mosadi a ka bethwa xe a xanaxo dira
 byalwa le maphôto. O swanetše xo
 phetha thato ya monna wa xaxwe.

VIII 360 Monna le moxatwaxwe No. 18 K34/128
 Monna o swanetše xo axela masaka, a
 dikxomo, xo axela dipudi, dinku, dinamane
 le diputšane xore di se Šwahie a tla a
 oia molato, mabakeng a xona le
 mabele. ~~Monna~~ ^{sadi} o swanetše xo apea
 xo ya nokeng, xo dila lapa, xo hlako-
 la xo tee le monna le xo bōta dintlo.
 Xe monna xoba mosadi a sa dire mošomo wa
 lapa bare ke mosadi wa sebedu, xoba monna
 wa xo kwafa. Botlape xa bana ngaka, ba
 tla fokola kudu ka lapeng, ba hloka dijō, ba
 hloka sa xo apara, ya eba ~~ba~~ bakropedi,
 ba nyatšexa bathang, ba se xodišwe ke
 motho. Xe motho a kwafa bare o tla ja
 masepa a thaka tša xaxwe. ke xore
 o tla ja di thšila tša thaka tša xaxwe,
 bana ba xaxe ba tla boeletša disohlō
 tša bana ba bangwe. Mosadi, xe a sa
 belexe bana o ya kxopedišwa mo
 banneng xore a bone borōkō. Xe ~~monna~~ ^{mosadi}
 Mosadi xe a sa belexile ngwana o tee
 fela, o išwa dingakeng ke monna wa
 wa xaxe xore a bone ba kxobe sa
 bolōkō. Xe a hwelwa ke bana bare o ya
 bodiša, le yena xa a nyakexo. Xe a belexe
 panenyana fela, bare o belexe maxōkubo.

IX360 ^{K34/12} Monna le Moxatsaxwe No. 18. 9
 Xe monna a fokola tswalung, o belexelwa
 ke yo mongwe, fela a seke a mmona,
 ba lalane le mosadi kwa xongwe, &
 a no bona mpa, yena a ka no tsena
 mosading wa xaxwe, le xe mosadi a na
 le mpa, a ka se mmolaye, ka xobane
~~mosadi~~ ^{monna} xa a se na tswalo a ka se
 khutlwe ke mosadi, xe khutlwa banna
 ba ba naxe le tswalo. Xoya xo direxe
 bannong ba diotswa xore ba thike
 mosadi xo mo imisa, ba mo imisa ka ba
 bedi, xa xo na kotsi, ngwana o tla ba
 a tswala. Monna wa nyatsi ke wa
 mosexare, wa ka xae ke wa bošixo
 Mosadi xe a se na bana, e le moopa, xo
 tšewa monaxabo xo tlo mmelexela, a tlo
 thlatswa dirope tša moroloaxe. Mosadi xa
 a tšerwe le monaxabo, ba dula xotee,
 ka lapeng, xo a pea yo monyane, yo ^{moxolo}
 a mo pepulela bana. Mosadi yo wa ^{mama}
~~mama~~
 -telo xa a nyalwe, o tlo lefa dikxomo tša ~~mama~~
 xo nywala moroloaxe, ka xobane dikxomo
 di lefya ke hloko ya motho, ke xore ngwana.
 Ngwana le xa a letsee fela o tla lefa dikxomo
 tša motho le xe e le tše lesome.

360

I. Monna le moxatsaxwe No.18 K34/12 10
 Monna a ka no otswa ka mo a rataxo ka xona,
 ka xobane a o ya fenyai. Dinyatsi tša xaxwe
 di ka ba tša tlo etela ka xae xa xaxwe,
 mosadi wa xaxwe xe a ka ba lepelela, o tla
 šala a mo inamiša are o lepeletše dinyatsi
 tšaka. Mosadi xe a ka otswa, a lalwa ke
 mongwe, o swanetše xo mo lefa ka pudi
 tše di seelaxo ya bošupa e be kxomo.
 O lefišwa ke kxoši, fa xongwe a be a
 bethwe kxorong ya mošate, a bethwa ke
 kxoši. Le xona monna wa xaxe a seke a
 mmona xe a otswa te xo tseba a seke a
 tseba; monna le yena a ka ^{mo}wetša maditeng
 a mmethe. Ka xobane o nyetšwe xa ana
 thswanelo ya xo lalwa ke bangwe xe e
 se monna wa xaxe. Dikxomo tša xaxwe di ka
 seke tša lobela surele. Mosadi xe a
 letšwo ke bangwe xoba monna a ba humana
 ba sa lalane, o na le thswanelo ya xo
 bolaya seotswa se se tona, xa xona molato,
 xa a befetšwe kudu a ka no ba bolaya
 kamoka, ka xobane ba tla be ^{ba}šala, ba thsetše
 molao wa batho. Xe a humaneditše
 monna a sa šoma o ya mo kxabelela ka
 selepe a mmolaya. Xape taba yeo
 e tliša lekhoyô xare xa monna le mosadi

~~X¹ 360~~ Monna le moxatsakwe no. 18 ||
 xe monna a sa rate xo betha monna
 mosadi a ka mo fakelela a mo kaba;
 ka xobane a otswitše, le xe a sa
 ka a mo fakelela, a nore ke mosadi
 o fošitše, tšwarelo e ka se be xona,
 o tla nore tšatši' le ba fapana are;
 xape o dirwa ke xe o sepela kudu, mosadi
 are ke a fetola; ya nama ya e ba ntwa.
 Seotswa xa se na mmala, le xona xe motho
 a sa ka a hwetše a sa otswa o na le matla
 a xore na o mpone na? Monna a ka no
 belaela mosadi le ^{mosadi} monna a ka no belaela
 mosadi. fela xe a se mo swara a ka se
 mo dire selo. Banna ba bangwe ba xana
 xo solwa, xo botšwa xore o se ke wa ba
 le dinyatsi, a name a tšeo lexala
 la mmatsuitswane a mo fiše molala
 o. Xo tloxa fao mosadi xa a sa mo
 solela mesôpêle-pêlla ya xaxwe.
 (mmatsuitswane = lexala le le sa timexo la
 mohuidiri. Xaxolo ba bona xore motho ke
 seotswa ka mpa xe e tšweletše.
 Monna xe a otswa xa a na mmala
 le sešupo xa sexo; fela xo tla
 bonala tšatši' le a khutlwang ke
 basadi, le lobaka le a ka bolawang
 ke sehuba se sexolo ka lona

34/12

360

XII Monna le ^{34/12} mofatsakwe No. 18 12
 ke monna a ile bokxôlwa, mosadi xa a
 na thswanelo ya ko tšewa ke batho ba
 bangwe, xe ba šadile ba mo imiša, ba
 ha lefišua ke kxoši, xe ba ba mo
 tšerexo ba išitše molato mošate; †
 Monna xa a sa rate ko lala le mosadi
 a sa mo rate, ba ka se mo xapeletše,
 a ka no eta a ithlakanela le bakône,
 ke xore a ikxokxolela bana. Mosadi xe e
 le setšetšê monna a ka no inyakela
 Bommakailana ba xaxwe, ka xore
 a^{ka} se thlwe a emetše motho wa xore
 ke a lwala, o tla nyaka ba e leng
 mothša o thšelê. (Bommakailana - Basadi ba ka
 mathoko) (Mothša o thšelê: ke xore nto e e sa feleng)
 Xe monna a ikxanetša xore ke yena yo
 a otswitšexo, fela e le yena a boleluwa
 ke mosadi ditaô mo ba lalanexo xona, le xe
 a kare ke ya ikxanetša a ka se thušê
 selo. Banna ba bitša mosadi a bolela
 ditaô, xela a fetšang xo bolela bare o
 feditše mma, are eng, bare e ya ka xae,
 mme ba šala ba mo kxakxatha ba mo
 roxa. ka xore mosadi a ka se a kele.
 (Kxakxatha = ko roxana ka bontši)

XIII 360 No. 18. Monna le moxatšaxwe K34/12 13
 monna le mosadi ba ka xoxanela xe mongwe mosadi
 a ka šala a adima motho selepe sa xaxwe
 a se xona, xoba mo xongwe a šala^a nthša
 mabele a a iša ke dinameng, a yo reka
 ka ntle xa tumelelo ya monna. Basadi ba
 bangwe bare xe ba ya nokeng ba thšele
 mabele ka metsšêxêng, ba yo reka nama.
 Byale xe monna a mmutšiša a bôlêlê
 ka mo aratang, a bona monna a befetšwe,
 monna a mo šape xe ba hlwa ba
 lekaneditše melomo. Basadi ba bangwe xe ba
 bona banna ba befetšwe, ba a homôlâ
 ke basadi ba bohale. Ba bangwe
 basadi ba no lekanetša le banna melomo
 ba be ba tle ba ba inamiše. Xe mosadi le
 monna ba lwa, xo lamok babo monna, le ba ba
 tlwaelanexo naye. Ba rapele bare nke^o seke
 wa nama wa bolaya, ba mo tšeele dibolaô.
 Ave xe nkabe e se be morwa mokêtê
 mamohla ke be ~~ke~~ tle^{ke} ko bolaya. Mo xongwe
 mosadi a thšabele motseng o mongwe
 ere ka bošixo ba tsoxe ba tšilo mo
 phophothela. Ba mo iša. O išua ke
 mokxe kolo xoba mokkalabye toba
 monna yo mongwe.

XIV Monna le mopatsatwe No. 18

360

Monna o tšea mo a ratang, fela ka ^{K34/12/14} Sesotho
 motko o tšea kwa xa malome axe. Mosadi yo a
 mo tšerexo kwa xa Malomeaxe e swanetše xoba
 yena yo moxolo. Monna o tšea yo a mo
 mo ratang xe lebaka-la xaxe le tlile la xo tšea
 xe a xodile, fela mosadi yo a mo tšerexo ka xo
 rata xa xaxwe, a se wa tsebexang ka
 xae, ke wa boithatelo bya xaxwe, o tla
 no dula a itloša bodutu ka yena.
 Mohla xo tšewaxo yena monye a lapa,
 o ya rerwa, ke ba ka xae ka thswanelo,
 kwa ba kwa tsebexa xore mohumaxadi
 o ya tšewa, e lexo yena monye wa
 lapa. Le xe ele yo monnyane matswa-
 long, o tla buša yo a mo humanaxo ka
 lapeng. Seema sere Ngwana a malome
 le xe ke sa bolela le yena ntlong
 ke ya yâ. ke xore ngwana a malome
 le xe ke se ke mmolediše dikobong
 ke ya tsena ka lala naye. Tumetelo
 yeo ya xo tsena dikobong tša ngwana
 a malome, e thlolexile le rena
 basotho, ka xo rata xo tliša lelōkō
 xore le se timatimele rre dira
 byalo. Le xe monna a sa mo rate, ba
 lapa ba tla be bamorata, ka xore ke lelōko.

XV ³⁶⁰ Monna le Moxatšaxwe No. 18 K34/12 15
 Motho a ka se tšuo jo rata xore ngwana wa
 xaxe e be yena mosadi yo morolo, xa a
 sa tšwaneka xoba yena yo morolo. Boxôlô
 ba tšêo xa bo direlwe ngwana a kroši,
 bo direlwa ka bo mâlomê a motho,
 le bo motswâlâ x a môthô. Monna a basadi ba ^{bantho}
 ke se tšwa a kroši, ka xore tšatši le yo
 mongwe a bôna a lwalang, o yo lâlâ le yo
 yo mongwe, xa xona tšatši le a ka
 lâlâng a le tee. Le xona xe a tšwe ke
 baeng xa a tšwe ka xobane maxobe ke
 a mantši. Maxobe, xe ba se no tšola ba
 a ka krobakanthša ka lapeng le lexôlô
 a jelwa xona. Xe monna a le tee o ja
 bo xobe ba laga le le tee fela, a mangwe
 a ngathela dimpya, xa a rata xo ba thabi-
 ša a ngatha fa xodimo fela. Boxobe boyo
 a bo jaxo ke ba mmamoratwe fela, le
 xona o robala xona xa mmamoratwe. Mmamora-
 ratwe ke mosadi yo a tšeraxo kudu xo fetiša
 basadi ba bangwe. Xê direxa ka mehla xore ba
 thloye mmamoratwe. Monna o lala ka xa
 mosadi yo mongwe xo fihlela a belexa, xe a
 bele xile o yo lala le yo mongwe, byâlo byâlo.
 Xe ba bele xile kamoka, o bele xa le yo e
 šetšer e le mokedoto, a sa tšwexo a belexa.

360 ~~XVI~~ ^{K34/12} Monna le moxatsakwe No. 18 ~~16*~~
 Basadi ba monna o tee xa ^{ba}divišane xa botse,
 ka xore xa ba ratane, ba thloile yo
 a ratwang. Ba thlwa ba fapana, ba
 baka monna, mongwe are xo ratwang mang,
 mo xongwe ~~ba~~ ^{ba} bakišana dikobo di sa
 thswane, xe di thswana xa xo molato,
 ka xore o swanetše xo seša tša xo
 Swana kamoka xa tšona, kera dikobo
 xe ba tšona ba bokela. Le xe di swana
 dipelalo di ka se hlokere, yo mongwe o tla
 nore ya ka xa e botse e phalwa keya
 mma mokete. Ka moraxo ba ^afapana, ba beba
 thswarane ka ditla ba lwe, monna xa a fihle
 o ba lamela ka mokgwatho, a ba nabolole ka-
 -moka ~~ka~~ bona, a ba aroxantše, xa a thlwe
 a ba bolediša. O axela ~~xo~~ yo mongwe le yo
 mongwe ntlo ya xaxwe le morale wa xaxwe,
 o ba le mela mašemo kamoka xa bona. Pele
 xo lemela mohumaxadi, ka moraxo a ba
 lemela ka xo latelolana xa bona. Yo mongwe
 le yo mongwe ^{je} ja ka kwa xa xaxwe, o apea
 xona; ba ka se, xo tee ka xore ba ka lwa.
 Yo mongwe le yo mongwe o fepa ba
 ntlo ya xaxwe. Lapa la basadi ba bantsi
 ke lapa la dipapano kamela. Ends
 From A. J. Makhoana, P. O. Janfontein
 Matlala Central School, via Pieterburg. ^{End of 360}